

บทที่ 5

อุโบสถวัดบรมคงคา

“เราสร้างสถาปัตยกรรมแล้วสถาปัตยกรรมก็จะสร้างรูปโฉมให้กับเรา” เป็นคำกล่าวที่ไม่เกินจริงสำหรับอุโบสถวัดบรมคงคาของชุมชนบ้านแวง เพราะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คนต่างถิ่น สื่อสารกันว่า “บ้านแวง โบสถ์สวย” หมายถึง บ้านแวง อำเภอพุทไธสงแห่งนี้ สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชนบ้านแวงที่มีส่วนร่วมสร้างอุโบสถหลังนี้ สืบถึงชนรุ่นหลังก็ยังคงเกิดความภาคภูมิใจด้วยบรรพบุรุษของตนได้มีจิตศรัทธาอันแรงกล้าที่ร่วมแรง ร่วมใจสร้างอุโบสถหลังนี้ให้มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ โครงสร้างมีสัดส่วนที่ดี ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม ทั้งงานจิตรกรรมฝาผนัง งานปูนปั้น งานไม้แกะสลักล้วนแสดงออกถึงสุนทรียภาพแบบศิลปะชาวบ้านที่มีพลัง ดังภาพที่ 5.1 เป็นเสมือนบันทึกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่มีคุณค่าทางจิตใจ และจิตวิญญาณ สร้างความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) และความรู้สึกผูกพันต่อสถานที่ (Sense of Place) ให้เกิดขึ้นอย่างแน่นแฟ้น ส่งผลให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าและเกิดแรงจูงใจในการอนุรักษ์อาคารของชุมชน มีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้

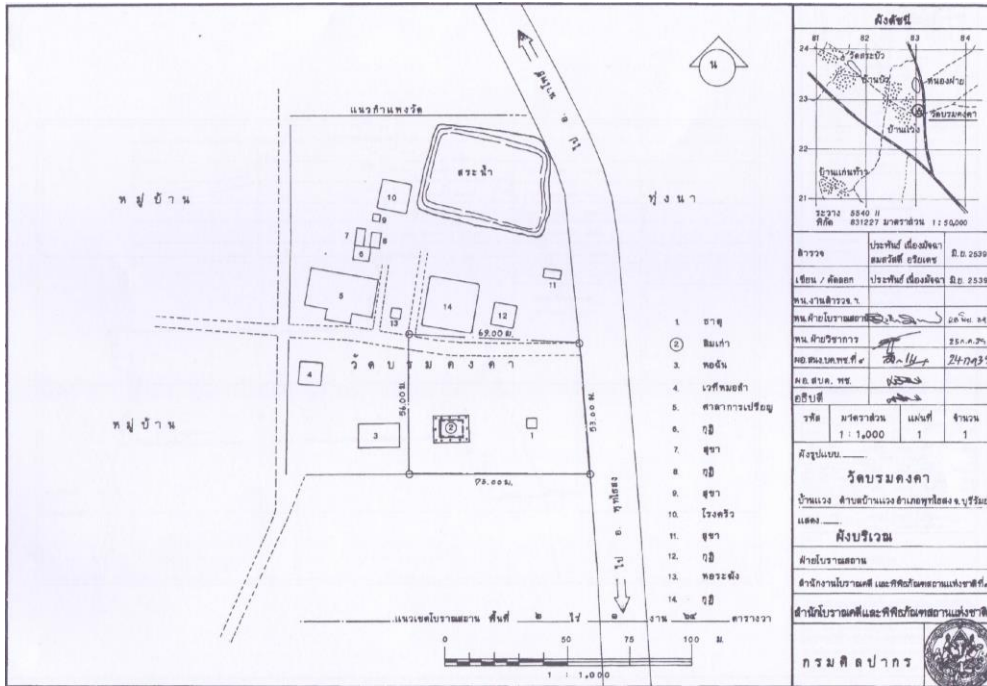
ภาพที่ 5.1 อุโบสถวัดบรมคงคา

ที่ตั้ง บ้านแวง หมู่ 1 ตำบลบ้านแวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
 พิกัด 15° 57' 49" N, 102° 97' 44" E
 อายุของอาคาร ราว 93 ปี สร้างในปี พ.ศ. 2467 ถึง พ.ศ. 2469

ประวัติความเป็นมาของชุมชนและวัด

จากบันทึกของนายสมศรี อิงไธสง (อดีตผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันถึงแก่กรรม) ได้บันทึกคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในชุมชน คือนางฮวด กัณหา ซึ่งเป็นเหลนของหลวงวงศ์ อดีตผู้ใหญ่บ้านคนแรกที่บ้านแวง และคำบอกเล่าของนายอ้น จุไธสง ได้เล่าให้ฟังว่า ผู้ที่มาตั้งบ้านแวงนั้นเดิมได้ย้ายมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้อพยพเดินทางมาพบพระเจ้าใหญ่ อยู่ในป่าไม่มีอะไรปกคลุมไว้เลย (บ้านศิระชะแตรในปัจจุบัน) บุคคลกลุ่มนี้จึงได้หยุดพักตั้งหลักปักฐานตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านศิระชะแตร อยู่ต่อมามีคนขอแยกมาหาที่อยู่ใหม่โดยมีผู้คนจำนวนหนึ่งซึ่งมีหัวหน้าชื่อ “ท่านย่าหลวง” เป็นผู้นำเดินทางมาพร้อมกับชาวบ้านจำนวน 5-6 ครอบครัว เดินทางมาเรื่อย ๆ จนมาหยุดพักที่แม่น้ำที่หนองน้ำซึ่งเต็มไปด้วยต้นแวง (บริเวณวัดบรมคงคาในปัจจุบัน) และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำและยังมีสัตว์ป่ามากินน้ำอีกจำนวนมาก เช่น หมูป่า กวาง กระรอก กระแต จนมีนายพรานมาสร้างร้านสำหรับยิงสัตว์ป่า (บริเวณวัดบรมคงคาในปัจจุบัน) เพื่อยิงสัตว์มากินน้ำ กลุ่มคนที่เดินทางมาเห็นความอุดมสมบูรณ์จึงชวนกันตั้งหลักปักฐานตั้งบ้านเรือนโดยตกลงตั้งชื่อบ้านตามพืชที่มีจำนวนมากในหนองน้ำว่า “บ้านแวง” (ฮวด กัณหา. 2558. สัมภาษณ์) อีกกลุ่มหนึ่งเดินทางมาจากประเทศลาว แขวงเมืองล้านช้าง เดินทางมาตั้งบ้านเรือนที่บ้านเหล่าแก่นท้าว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีปู่เมืองแสนพริ้มเป็นผู้นำ ต่อมาได้มีกลุ่มคนแยกตัวออกหาแหล่งที่อยู่ใหม่โดยมีนางอ้อยเป็นผู้นำ โดยได้เดินทางมาพบกับกลุ่มคนที่มาจากบ้านศิระชะแตรตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้วจึงได้ร่วมกันสร้างบ้านแวงจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

วัดบรมคงคามีเนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 64 ตารางวา สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2354 เดิมชื่อ “วัดตะคร้อ” เนื่องจากบริเวณวัดมีต้นตะคร้อ จนในปี พ.ศ. 2389 เปลี่ยนชื่อวัดใหม่เป็น “วันคงคา” เนื่องจากใกล้ลำห้วยหม่วย กระทบในปี พ.ศ. 2445 เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดบรมคงคา” จนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 5.2 ผังบริเวณวัดบรมคังคา สํารวจโดยกรมศิลปากรเมื่อปี พ.ศ. 2539

ประวัติความเป็นมาของอาคาร

ประวัติการสร้างอาคาร คาดว่าวัดบรมคังคาอาจมีอุโบสถหลังอื่นมาก่อนหลังปัจจุบัน เนื่องจากวัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2452 ขนาดกว้าง 15 เมตร ยาว 17 เมตร แต่เมื่อถึงปี พ.ศ. 2467 พระเจ้าได้เป็นผู้นำชุมชนสร้างอุโบสถหลังนี้ขึ้นแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2469 ตามข้อความที่แกะสลักไว้บนบานประตูของอุโบสถที่ว่า “สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2467 ล่วงถึงเมื่อปี พ.ศ. 2469 จึงสำเร็จ พระเจ้าเป็นผู้นำสาธุศิษย์และญาติโยมช่วยบำรุงไว้” ในการสร้างครั้งนั้นบรรพบุรุษของผู้อาวุโสในหมู่บ้านนี้จำนวนหลายคนเคยมีส่วนร่วมในการก่อสร้างอุโบสถหลังนี้ ทั้งการปั้นดินดิบ เผาเป็นอิฐ การทำแผ่นกระเบื้องมุงหลังคา การหาไม้พินซาดจากป่ามาใช้ทำเสาของอาคาร การขนทรายจากแม่น้ำมูลเพื่อมาก่อสร้างอาคาร ทั้งหมดล้วนเกิดจากแรงศรัทธาที่รวมพลังสามัคคีของคนในชุมชน โดยมีนายหลง ออมไธสง และนายพูน บุญที ซึ่ง เป็นช่างก่อสร้างที่มีฝีมือเป็นแกนนำในการก่อสร้างอุโบสถ และคาดว่านายอัน (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นช่างเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังบนผนังด้านหลังอุโบสถ (ทวน ฉวีวงศ์. 2558. สัมภาษณ์) ด้วยลักษณะทางสถาปัตยกรรม อุโบสถหลังนี้นำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในชุมชนเป็นอันมาก จนมีคำกล่าวที่ว่า “บ้านแวง โบสถ์สวย” เป็นอัตลักษณ์ที่คนภายนอกชุมชนใช้เรียกคนบ้านแวง

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากชื่อบ้านแวงเป็นชื่อของหมู่บ้าน ซึ่งนอกจากที่อำเภอพุทไธสง แล้วยังมีบ้านแวงที่อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น แต่เมื่อกล่าวว่าเป็นคนบ้านแวง โบสถ์สวย ทุกคนจะเข้าใจได้ว่าเป็นคนบ้านแวง อำเภอพุทไธสง ต่อมาวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2539 กรมศิลปากรได้มาขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้ว

ประวัติการซ่อมแซม/บูรณะ จากบานประตูของอุโบสถได้มีการสลักข้อความว่า “สร้างเมื่อ พ.ศ. 2467 ล่วงถึงเมื่อปี พ.ศ. 2469 จึงสำเร็จ พระเจ้าเป็นผู้นำสาธุศิษย์และญาติโยมช่วยบำรุงไว้” และหลังจากนั้นสภาพของอาคารเป็นไปตามกาลเวลา มีปลวกกัดกินไม้บางส่วนของโครงสร้างหลังคา ชาวบ้านก็ได้เสนอแบบของงบประมาณจากกรมศิลปากรเพื่อมาบูรณะอุโบสถใหม่ แต่ไม่ไต่งบประมาณ ชาวบ้านก็เลยได้จัดทำบุญผ้าป่าสามัคคีและบุญกฐิน รวบรวมเงินไว้หลายปีจนได้เงินมาบูรณะซ่อมแซมโครงสร้างหลังคาอุโบสถหลังนี้เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 ได้ถูกบูรณะซ่อมแซมเปลี่ยนระแนงไม้ในส่วนโครงสร้างหลังคา ด้วยเงินทำบุญของชาวบ้านจำนวนเงิน 750,000 บาท

การใช้สอย

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อุโบสถใช้เป็นสถานที่ประกอบสังฆกรรมของภิกษุสงฆ์ ทั้งการสวดปาติโมกข์ การบวระณา กรานกฐิน การให้อุปสมบท ฯลฯ โดยมีพื้นที่ใช้สอยภายในขนาดกว้างประมาณ 4.85 เมตร ยาว 9.23 เมตร รวมพื้นที่ 44.76 ตารางเมตร

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

อุโบสถวัดบรมคงคาเป็นอุโบสถรูปทรงแบบทิบ ก่ออิฐถือปูน ขนาด 3 ห้อง หันหน้าอาคารไปทางทิศตะวันออก ซึ่งเป็นถนนที่ผ่านด้านหน้าของวัด ผนังแบบมีระเบียบรอบตั้งบนลานประทักษิณ ขนาดกว้าง 10.19 เมตร ยาว 14.48 เมตร ระเบียบนี้ยกสูงกว่าระดับดิน 0.60 เมตร ทำฐานแอมซันเป็นลวดบัว ประกอบด้วย หน้ากระดานล่าง-โบกคว่ำ-ลูกแก้ว-โบกหงาย-โบกคว่ำ โดยมีบันไดขึ้นทางด้านหน้า จำนวน 3 ชั้น ขนาดกว้าง 10.19 เมตร ยาว 14.48 เมตร

อุโบสถมีผนังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบมีระเบียบรอบ กว้างประมาณ 5.59 เมตร ยาวประมาณ 9.39 เมตร ยกพื้นสูงจากระดับพื้นระเบียง ประมาณ 1.20 เมตร ทำฐานแอมซันประกอบด้วย หน้ากระดานล่าง-โบกคว่ำ-ลูกแก้ว-โบกหงาย-โบกคว่ำ-ลูกแก้ว-โบกหงาย มีบันไดจำนวน 5 ชั้น จำนวน 2 ชุด โดยมีเสาระเบียงที่ทำจากไม้พินชาด หน้าตัดเสาประมาณ 30 เซนติเมตร มีจำนวน 16 ต้น ผนังอาคารใช้การก่ออิฐดินดิบฉาบปูนหนา ประมาณ 50 เซนติเมตร

หลังคาทรงจั่วชั้นเดียวและมีหลังคากันสาดยื่นคลุมทั้งสี่ด้าน มุงด้วยกระเบื้องว่าว ส่วนประดับหลังคาตกแต่งด้วยช่อฟ้า ใบระกา และโหง่ ความสูงของอาคารจากระดับพื้นบริเวณรอบอาคารถึงระดับอกไก่ ประมาณ 7.63 เมตร ภายในเป็นโถงโล่งพื้นซีเมนต์ มีฐานชุกชีรองรับพระพุทธรูป
 สถาปัตยกรรมในปัจจุบันยังคงความสมบูรณ์ มีเพียงภาพจิตรกรรมฝาผนัง หรือสูญแต่มีภายนอกอาคารมีสีที่ซีดจางลง แต่ได้รับการอนุรักษ์จากกรมศิลปากรโดยการทาสารเคมีเคลือบผิวที่ภาพจิตรกรรมฝาผนังแล้ว

ลานประทักษิณ พื้นรอบอาคารเป็นพื้นซีเมนต์ มีซุ้มสีมา จำนวน 8 ซุ้มแสดงแนวเขตพัทธสีมา ดังภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถวัดบรมคางคา

โครงสร้างและวัสดุ

เสา เสากระเบื้องที่ทำจากไม้พินชาติ หน้าตัดสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 26 x 26 เซนติเมตร มีจำนวน 16 ต้น ตั้งเรียงรายโดยรอบเพื่อรองรับหลังคา มีการทำลวดบัวที่มุมเสาทั้งสี่มุม การมีกระเบื้องรอบนี้เพื่อให้กระเบื้องทำหน้าที่ป้องกันฝนสาดแดดส่องถึงหน้าต่างและประตู ดังภาพที่ 5.4

ผนัง ผนังอาคารใช้การก่ออิฐถือปูน หนาประมาณ 64 เซนติเมตร เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ภายนอกด้านหลังของอาคาร ดังภาพที่ 5.4 เมื่อหาพื้นที่ผนังอาคารรวมประมาณ 107.37 ตารางเมตร มีพื้นที่ช่องเปิดประมาณ 7.29 ตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของพื้นที่ผนัง

พื้น พื้นภายในอาคารเป็นพื้นซีเมนต์

ฝ้าเพดาน ภายในอุโบสถมีฝ้าเพดานเป็นไม้เนื้อแข็งทาสีสลับลาย สีเขียว เหลือง แดง ส่วนใต้หลังคาทั้งสี่ด้านไม่มีฝ้าเพดาน ดังภาพที่ 5.5

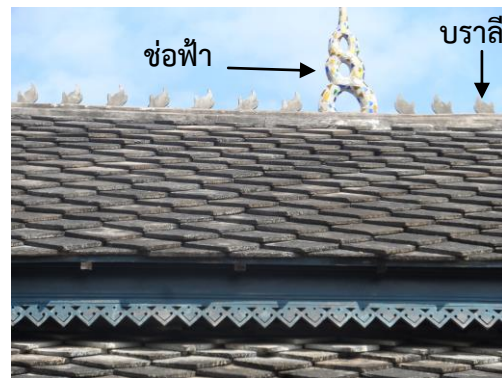
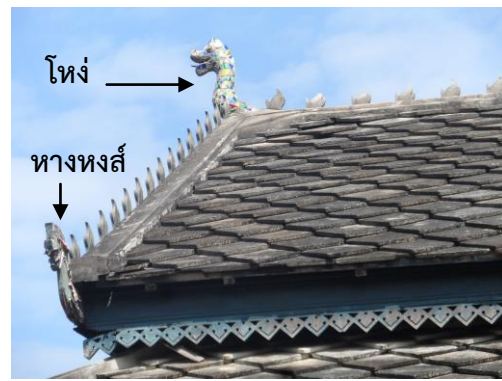
หลังคา หลังคาทรงจั่วชั้นเดียวและมีหลังคาถ้ำยื่นคลุมทั้งสี่ด้าน มุงด้วยกระเบื้องว่าว (ซีเมนต์) ส่วนประดับหลังคาตกแต่งด้วยข้อฟ้า โหง่ปูนปั้นประดับกระเบื้องเคลือบสี ที่ปลายชั้นลมมีหางหงส์ไม้สลักเป็นรูปนาค ตกแต่งไม้ฉลุที่บริเวณสันหลังคาเป็นบราลี และเชิงชาย ดังภาพที่ 5.5

ภาพที่ 5.4 โครงสร้างเสาและโครงหลังคาของระเบียงรอบอุโบสถวัดบรมคณา

ภาพที่ 5.5 ฟ้าเพดานภายในอุโบสถวัดบรมคณา

ภาพที่ 5.6 ส่วนประดับหลังคาของอุโบสถวัดบรมคณา

ประตู เป็นประตูไม้ลูกฟักบานเปิดคู่ จำนวน 2 ชุด อยู่ด้านหน้าอุโบสถ ขนาดบานกว้าง ประมาณ 1.13 สูง 2.06 เมตร วงกบไม้ขนาดหน้าตัด 0.09 x 0.14 เมตร ดังภาพที่ 5.6

หน้าต่าง เป็นหน้าต่างลูกฟักไม้ บานเปิดคู่ จำนวน 6 ชุด ขนาดบานกว้าง 0.87 เมตร สูง 1.02 เมตร วงกบไม้ขนาดหน้าตัด 0.10 x 0.14 เมตร ภายนอกทำซุ้ม ประดับไม้ทำสีลวดลาย ภายนอกทำปูนปั้นลวดลายพญานาค คาดว่าพ่อใหญ่จันทอง ช่างประจำหมู่บ้านเป็นผู้ทำ ดัง ภาพที่ 5.6

บันได บันไดขึ้นทางด้านหน้าอาคาร จำนวน 3 ชั้น ขนาดกว้าง 5.33 เมตร ไปยังพื้น ระเบียง และจากพื้นระเบียงมีบันไดจำนวน 5 ชั้น ขนาดกว้าง 1.13 เมตร จำนวน 2 ชุด ขึ้นไป ภายในอุโบสถ ไม่มีการตกแต่งราวบันได ดังภาพที่ 5.7

ภาพที่ 5.7 ประตู หน้าต่างของอุโบสถวัดบรมคณา

ภาพที่ 5.8 บันไดและฐานแอวขันของอุโบสถวัดบรมคงคา

ส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านหลังของอุโบสถวัดบรมคงคาคงตกแต่งด้วยการวาดเส้นลงสี ธรรมชาติเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพระมาลัยโปรดสัตว์ในเมืองนรก ซึ่งเป็นเรื่องเล่าทาง พุทธศาสนา และคาดว่าพ่อใหญ่อ้น (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นช่างเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังบน ผนังด้านหลังอุโบสถ (ทวน ฉวีวงศ์, 2558, สัมภาษณ์) ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ภาพดังกล่าวเป็นสื่อ ชุมชนเพื่อสอนคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้ทำดี ละชั่วและกลัวบาป ดังภาพที่ 5.9

ศิลปะปูนปั้น ผนังด้านหน้าทางเข้าอุโบสถตกแต่งช่องบานประตูด้วยรูปยักษ์ มีนัยยะสื่อ ถึงการป้องกันภัยอันตราย ดังภาพที่ 5.10 และช่องหน้าต่างด้วยนาคสองตัวหางพันเป็นเกลียวแทน ชุ่มหน้าต่าง ซึ่งแต่ละตัวจะมีสีและลวดลายของกายไม่ซ้ำกัน ดังภาพที่ 5.11

ลวดลายแกะสลัก ส่วนโครงสร้างหลังคาแกะสลักไม้เป็นลายตะขาบและงู ดังภาพที่ 5.12 และส่วนของบานประตูทางเข้าทั้งสองซุ้มมีการแกะสลักลวดลายแต่ละซุ้มไม่ซ้ำกัน ทาสีสด แบบงานศิลปะชาวบ้าน โดยเฉพาะบานด้านขวามือ มีการฉลุไม้เป็นตัวอักษรข้อความบันทึกการ สร้างอาคาร

ภาพที่ 5.9 ภาพจิตรกรรมฝาผนังพระมาลัยช่วยแม่ ด้านหลังอุโบสถวัดบรมคงคา

ภาพที่ 5.10 ศิลปะปูนปั้นรูปยักษ์ และลวดลายแกะสลักไม้บนบานประตูอุโบสถวัดบรมคงคา

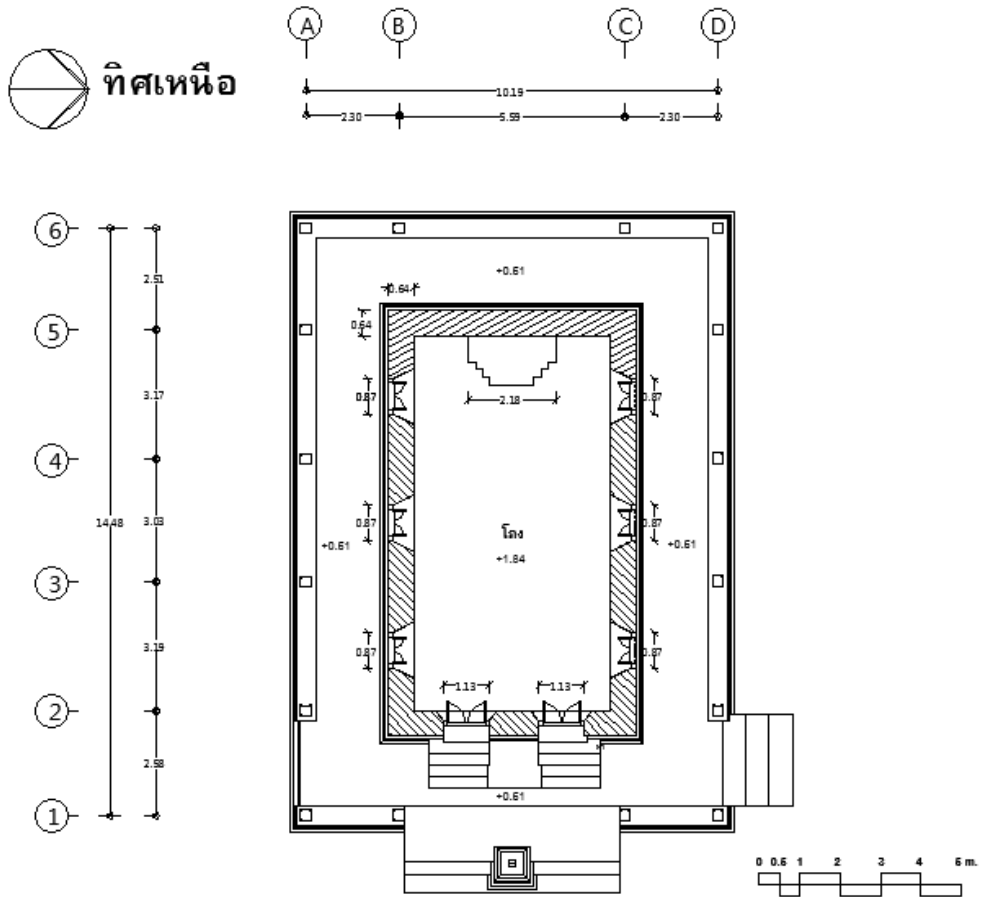
ภาพที่ 5.11 ศิลปะปูนปั้นรูปนาคประดับเป็นซุ้มหน้าต่างอุโบสถวัดบรมคงคา

ภาพที่ 5.12 ลวดลายไม้แกะสลักรูปตะขาบ และงู เหนือระเบียบง อุโบสถวัดบรมคงคา

แบบแสดงทางสถาปัตยกรรม

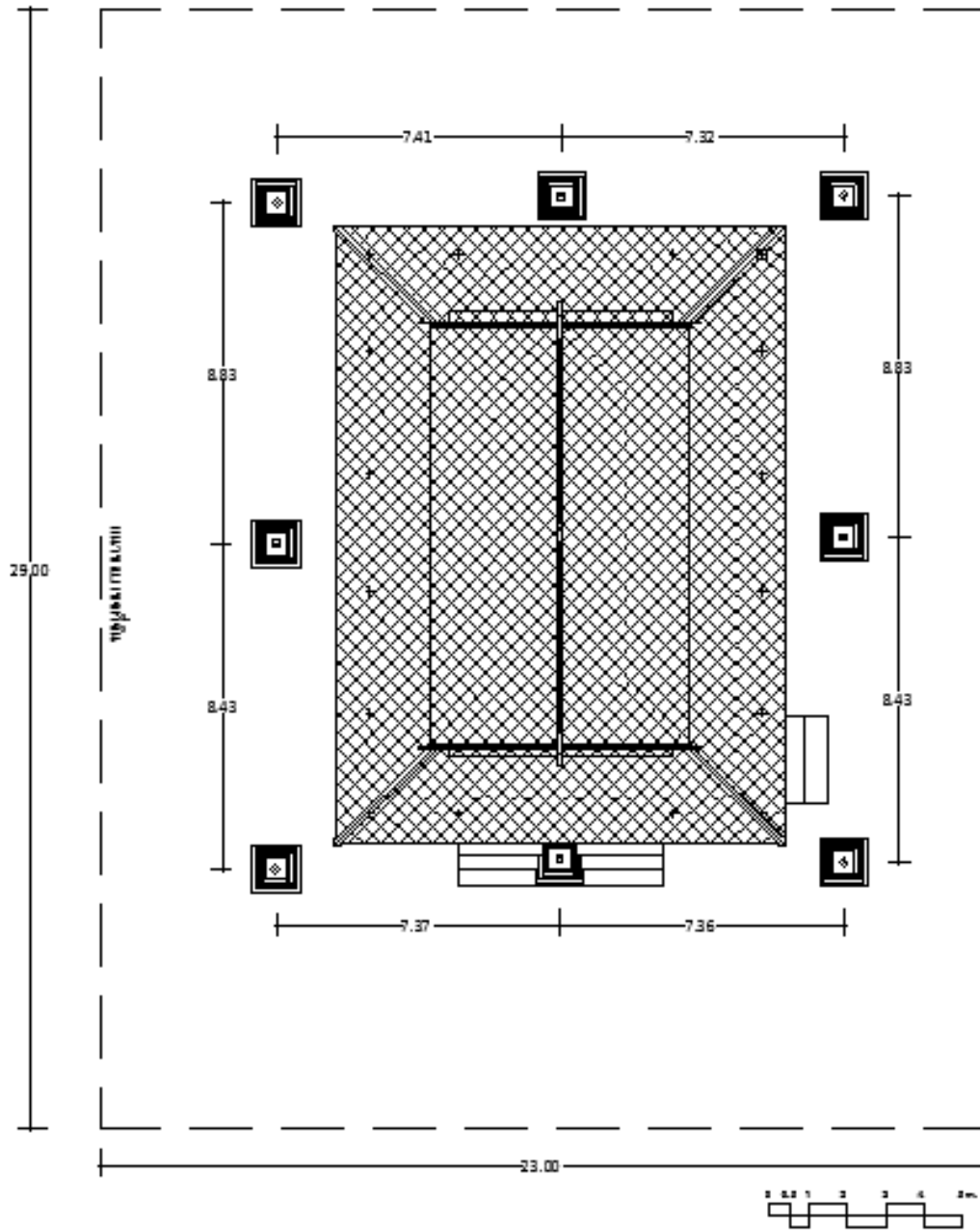
แบบแสดงทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถวัดบรมคงคา ประกอบด้วย ผนัง ผนังหลังคา รูปด้าน รูปตัด ทศนิยมภาพและหุ่นจำลอง ดังภาพที่ 5.13 ถึงภาพที่ 5.18 ดังนี้

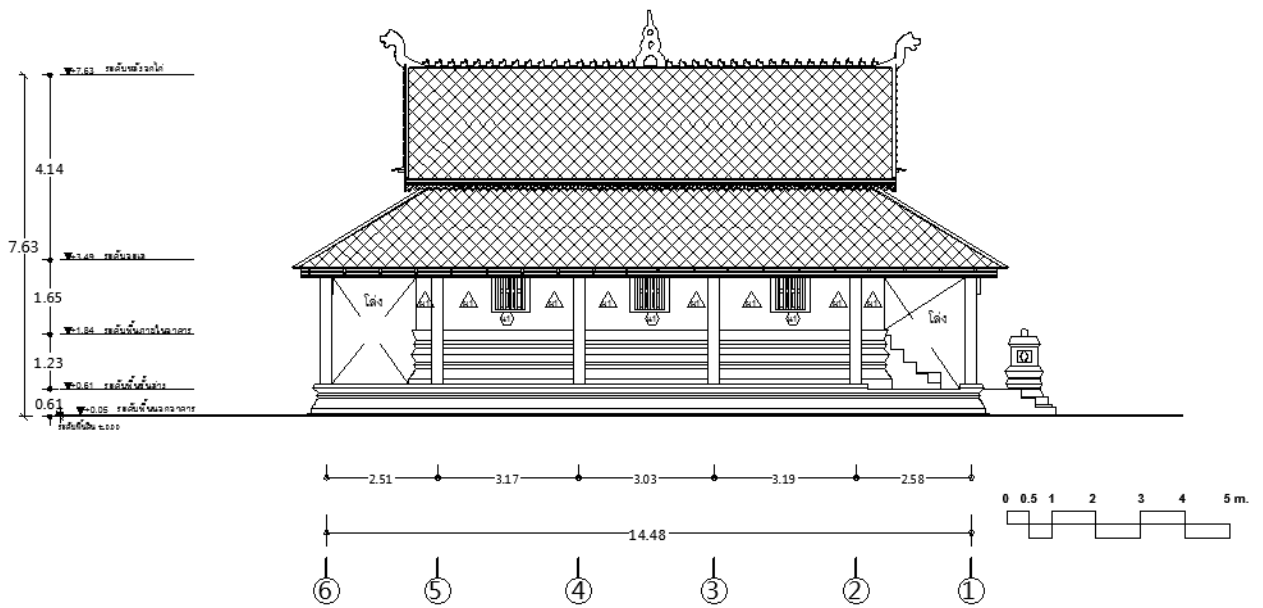
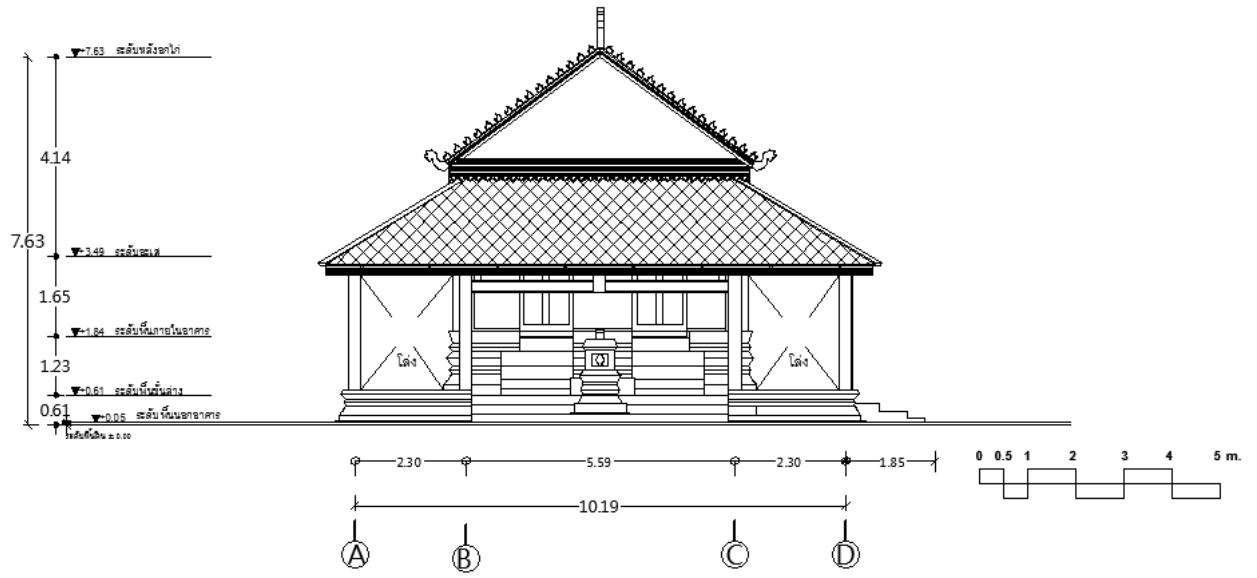
ภาพที่ 5.13 ผนังของอุโบสถวัดบรมคงคา

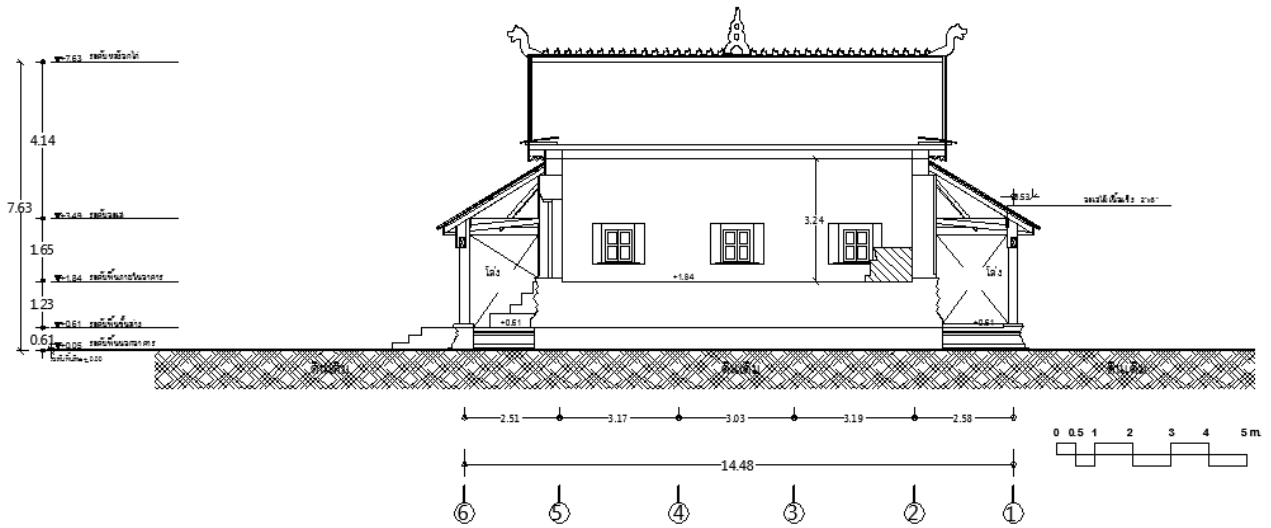
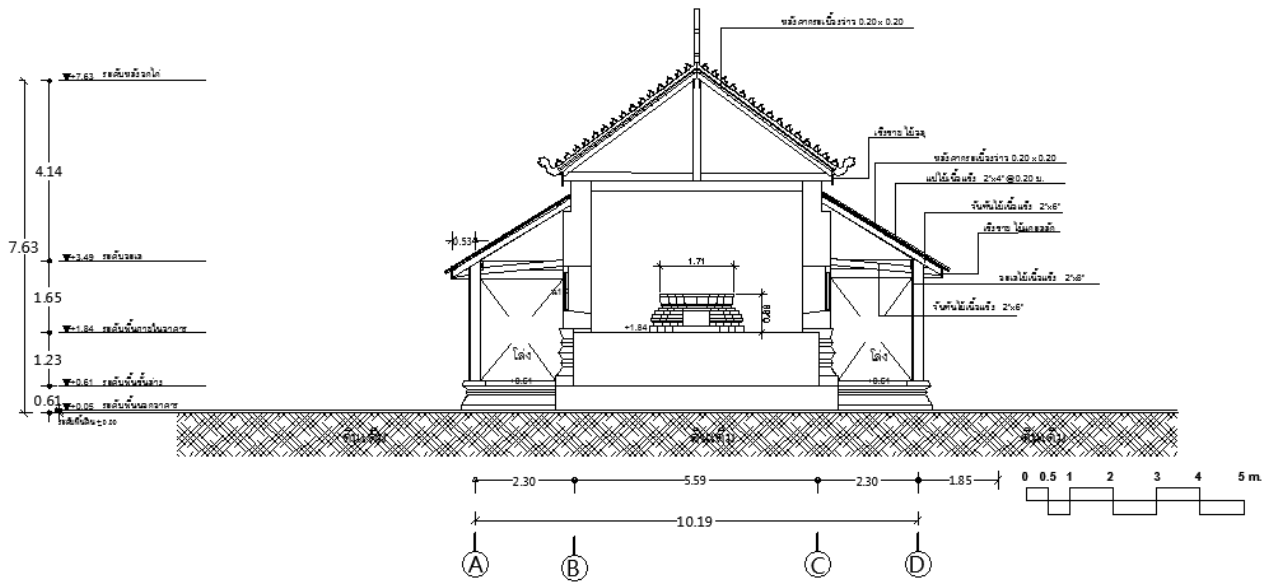
ทิศเหนือ

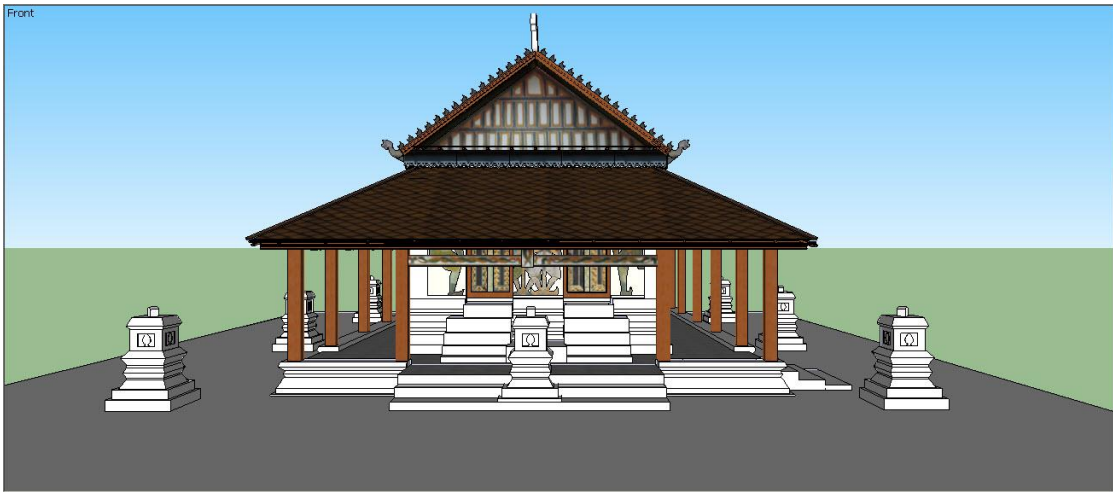
ภาพที่ 5.14 ผังหลังคาของอุโบสถวัดบรมคงคา

ภาพที่ 5.15 รูปด้านของอุโบสถวัดบรมคงคา

ภาพที่ 5.16 รูปตัดของอุโบสถวัดบรมคงคา

ภาพที่ 5.17 ทรรศนียภาพของอุโบสถวัดบรมคงคา

ภาพที่ 5.18 หุ่นจำลองของอุโบสถวัดบรมคงคา

คุณค่าของสถาปัตยกรรม

ด้วยแรงศรัทธาที่รวมพลังสามัคคีของบรรพบุรุษในการก่อสร้างอุโบสถหลังนี้ และผ่านการใช้งานตามกาลเวลาจึงมีความผูกพันและภาคภูมิใจในความสำคัญและความงามของอาคารที่มีต่อชุมชนเป็นอันมาก “บ้านแวง โบสถ์สวย” เป็นอัตลักษณ์ที่คนภายนอกชุมชนใช้เรียกคนบ้านแวงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อุโบสถหลังนี้จึงเป็นเสมือนเครื่องบันทึกทางประวัติศาสตร์ ที่สะท้อนถึงความผูกพันต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ความสืบเนื่องของวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนของคนบ้านแวง อาคารจึงมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชนและคุณค่าทางด้านสังคม และด้วยรูปทรงของอาคารที่มีสัดส่วนที่ดีแสดงฝีมือช่างสถาปัตยกรรม วิศวกรรม การตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนังที่มีความงามทางศิลปกรรมสุนทรียภาพแบบศิลปะชาวบ้าน อาคารจึงสามารถใช้เป็นแบบอย่างในการศึกษาทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ก่อปรกับความมุ่งมั่นที่จะดำรงรักษาอนุรักษ์อาคารของชุมชนทำให้เกิดความเป็นของแท้ ความหายาก และการเป็นตัวแทนของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในยุคเดียวกันของบริเวณพื้นที่แถบนี้ และยังมีการใช้สอยสืบต่อจนถึงปัจจุบัน จึงถือได้ว่าอุโบสถวัดบรมคณาามีคุณค่าที่ตัวสถาปัตยกรรมเอง มีคุณค่าของการคงอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีคุณค่าของการคงอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติเฉพาะท้องถิ่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอุโบสถวัดบรมคณาเป็นอาคารที่มีชีวิต รองรับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังภาพที่ 5.19

นอกจากนี้ จากการทำงานโครงการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย บริการวิชาการสู่ชุมชนและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในปีการศึกษา 2556-2557 และการศึกษาภูมิปัญญาการวางทิศทางของอาคารที่ส่งผลต่อสภาวะน่าสบายในงานวิจัยของสมบัติ ประจัญสานต์ และคณะ (2558) ทำให้สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมให้กับชุมชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยชุมชนมีแนวคิดอนุรักษ์ศาลาการเปรียญไม้หลังแรกไว้ให้อยู่คู่กับอุโบสถ และสาขาวิชายังเสนอแนวคิดในการจัดการสถาปัตยกรรมของวัดบรมคณาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงศิลปสถาปัตยกรรมในงานวิจัยของปิยชนม์ สังข์ศักดิ์ และคณะ (2559)

ด้วยชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์อาคารไว้ได้เป็นอย่างดี ทำให้สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้พิจารณาให้อุโบสถวัดบรมคณาเป็นอาคารอนุรักษ์ได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรมดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้นำชุมชนได้เข้าเฝ้าละอองพระบาทรับ

พระราชทานรางวัล ดังภาพที่ 5.20 นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นต่อพสกนิกรชุมชน บ้านแวง การได้รับรางวัลดังกล่าวสร้างความภาคภูมิใจเป็นอย่างสูงยิ่งต่อวัด และชุมชนสืบไป

ภาพที่ 5.19 บรรยากาศวันธรรมสวนะ ณ วัดบรมคณา

ภาพที่ 5.20 รางวัลอาคารอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2558

สรุป

อุโบสถวัดบรมคงคาตั้งอยู่ที่อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ อาคารมีอายุ ราว 93 ปี สร้างในปี พ.ศ. 2467 ถึงปี พ.ศ. 2469 โดยมีพระพระเบาได้เป็นผู้นำในการสร้างร่วมกับชาวบ้าน อาคารเป็นอุโบสถแบบทึบ ก่ออิฐถือปูน ขนาด 3 ห้อง มีระเบียบรอบตั้งบนลานประทักษิณ หลังคาทรงจั่วชั้นเดียวและมีหลังคากันสาดยื่นคลุมทั้งสี่ด้าน มุงด้วยกระเบื้องว่าว ส่วนประดับหลังคาตกแต่งด้วยช่อฟ้า ใบระกา และโหง่ มีการประดับด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภายในและภายนอกอาคารด้วยฝีมือช่างพื้นบ้าน อาคารมีความงดงามเป็นที่ภาคภูมิใจของชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอุโบสถหลังนี้ยังใช้ประกอบสังฆกรรมของภิกษุสงฆ์ และด้วยเหตุที่ชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์อาคารไว้เป็นอย่างดี อีกทั้งอาคารยังได้รับการอนุรักษ์จากกรมศิลปากร ทำให้อาคารได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรมดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2558

คำถามท้ายบท

1. จากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน วัดและอาคารส่งผลต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถวัดบรมคงคาอย่างไร
2. จากลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถวัดบรมคงคามีจุดเด่นที่แตกต่างจากอุโบสถพื้นถิ่นในภาคอีสานอย่างไร
3. รูปทรงหลังคาของอุโบสถวัดบรมคงคานั้น ส่งผลต่ออาคารในเรื่องใด
4. พื้นรอบบริเวณอาคารที่เป็นผิวคอนกรีตหรือซีเมนต์ มีผลต่ออาคารเช่นไร
5. จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัย เชื่อมโยงโลกทัศน์ของชาวอีสานที่มีต่อสิ่งใด
6. ไม้แกะสลักรูปตะขาบ นาค ยักษ์ เป็นส่วนประดับทางสถาปัตยกรรมที่อยู่ด้านนอกของอุโบสถ เกี่ยวเนื่องกับคติความเชื่อเรื่องใด
7. การอนุรักษ์อุโบสถวัดบรมคงคา ซึ่งดำเนินการโดยกรมศิลปากรมีหลักสำคัญเช่นไร
8. คุณค่าที่สำคัญของอุโบสถวัดบรมคงคาที่มีต่อชุมชนในด้านใด